

Kırşehir Mebusu Osman Bölükbaşı'nın teşrii masuniyetinin kaldırılmasına dair Başvekâlet tezkeresi ve Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümen mazbatası (3/528)

T. C.

Başvekâlet

19 . VI . 1957

Zat ve Yazı İşleri Umum Müdürlüğü

H. No. : 6/2 - 1468

U. No. : 1501

Ekî : 16

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Büyük Millet Meclisini alenen tahkir ve tezyif etmekten maznun Kırşehir Mebusu Osman Bölükbaşı hakkında takibat yapılabilmesi için Teşkilâtı Esasiye Kanununun 17 nci maddesi hükmü dairesinde gereken karar verilmek üzere Adliye Vekâletinden alınan 19 . VI . 1957 tarih ve 16536 sayılı tezkere suretiyle eklerinin bağlı olarak sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil

A. Menderes

T. C.

Adalet Vekâleti

19 . VI . 1957

C. İş. U. Müdürlüğü

Sayı :

Genel

16536 Özel

Özü : Büyük Millet Meclisini alenen tahkir ve tezyif etmekten maznun Kırşehir Mebusu Osman Bölükbaşı hakkındaki tahkikat evrakının takdim kılındığına dair.

Yüksek Başvekâlete

Büyük Millet Meclisini alenen tahkir ve tezyif etmekten maznun Kırşehir Mebusu Osman Bölükbaşı hakkında Meclis Dahilî Nizamnamesinin 217/4 ncu maddesine göre Meclis İdare Amirliğince tanzim ve Ankara Cumhuriyet Müddeiumumiliğine tevdi olunan tahkikat evrakı, mezkûr Cumhuriyet Müddeiumumiliğinin 15 . VI . 1957 tarih ve 3/4506 sayılı yazısıyla Teşkilâtı Esasiye Kanununun 17 nci maddesine tevfikân adı geçen mebusun teşrii masuniyetinin ref'i için vekâletimize gönderilmekle keyfiyet tetkik olundu :

A) Nevşehir vilâyetine bağlı Kırşehir kazasında (Kırşehir) adıyla yeniden bir vilâyet kurulması hakkındaki kanun lâyihasının, görüşüldüğü Büyük Millet Meclisinin 12 . VI . 1957 tarihli 80 nci İnikadında bu yer Mebusu Osman Bölükbaşı'nın, lâyihasının maddeleri kabul edildikten sonra kanunun tümü üzerinde aleyhte konuşmak üzere söz aldığı ve yaptığı tecavüzkâr konuşmaya Hükmüt adına cevap veren Dahiliye Vekili Namık Gedik'e mukabelede bulunmak üzere tekrar söz

almak istediği, fakat Riyaset Makamının lâyihanın tümü hakkında lehte ve aleyhte ancak iki kişiye söz verileceğine dair kanunda sarahat olduğundan bahsile söz vermeyip kanunu açık oya arz etmek istemesi ve adı geçen Mebusun da söz verilmemesine rağmen konuşmakta ısrar edip asabiyetle kürsüye doğru yürümesi üzerine Mecliste şiddetli gürültüler ve mukabeleler başladığı ve Meclisin bu aksülâmeline karşı da mumaileyhin bütün Meclise hitaben (Son söz Milletvekili-nindir. Utanın, zalimlerin uşakları, haysiyetten mahrum insanlar.) demek suretiyle Büyük Millet Meclisini alenen tahkir ve tezyif ettiği,

Bunu mütaakıp Riyaset Makamının teklifi üzerine Meclisçe mezkûr hakaret hadisesi dolayısıyla mumaileyhin üç inikat için Meclisten çıkarılmasına karar verildiği,

B) Bu çıkarma kararı üzerine büsbütün asabiyete kapılan mumaileyh Mebusun oturduğu ön sıradan kalkarak sağdaki kapıdan dışarıya çıkmak üzere antreye doğru yürüdüğü ve bu suretle artık teşriî vazifesi de tamamen zail olduğu bir sırada (namussuzlar, namussuz olmasanız bu kanunu böyle çıkarmazsınız, rezil herifler, haysiyetsiz herifler, haysiyetsizler) demek ve aynı hakaret kasdını temadi ettirmek suretiyle Yüksek Meclisi tekrar alenen tahkir ve tezyif ettiği.

C) Bahis mevzuu hakaretimiz sözleri sarf ederek müzakere odasının kapısından dışarıya çıkmakta iken o sırada orada bulunup bu sözlere muttali olan Meclis İdare Amiri Balıkesir Mebusu Ahmet Kocacıoğlu'nun, mumaileyhin arkasından dışarıya çıkıp kendisine kime namussuz diyorsun diye sorduğu, bunun üzerine Osman Bölükbaşı'nın da müzakere salonuna doğru dönüp yine tamamen Meclisi kasederek (namussuz, müstebit köpekler, müstebidin köpekleri) diye hakarete bulunduğu ve bu suretle müzakere mahalli ile bir gûna alâkası bulunmayan bir mahalde ve teşriî vazife icapları dışında Büyük Millet Meclisini aynı hakaret kasdiyle üçüncü defa alenen tahkir ve tezyif ettiği,

Dosya arasında ifadeleri mazbut şahitlerin şahadeti ve Meclis müzakere zabıtları münderecatından anlaşılmaktadır.

Maddi vakianın ve işleniş tarzının bu şekilde tesbitinden sonra hâdisenin hukuki cephesine gelince :

Müşterek hukukun mühim bir istisnasını teşkil etmesine rağmen Parlmanter her memlekette bir intizamı âmme meselesi olarak ele alınıp sırf mebusların teşriî vazifelerini serbestçe ve layık veçhile yapabilmelerini temin maksadiyle kabul edilmiş bulunan teşriî masuniyetin ve tahsisen mutlak masuniyetin yani mesuliyetsizliğin, Parlâmento âzasının şahsi menfaatlerini korumak veya hakaret ve tecavüzlerine cevaz vermek mânasını tazammun eden sübjektif bir hak veya bir imtiyaz şeklinde mütalâa edilmesine hukukan imkân mevcut değildir.

Zira, teşriî masuniyetin bir nev'i olan mutlak masuniyet, teşriî vazifenin mahiyet ve hususiyetleri itibariyle temsil olunan Millî Hâkimiyet lehine, Parlâmento müessesesine bağlı ve vazife hudutlariyle mukayyedolarak ihlas edilmiş objektif hareketlerde bir hak ve salâhiyetten ibarettir.

Bu hak ve salâhiyetin tabîî bir neticesi olarak ancak teşriî vazife sırasında bu vazife ile doğrudan doğruya alâkalı olarak yapılan bir fiil ve hareketten dolayı Parlâmento âzasının mesuliyeti cihetine gidilemeyeceği ve bunun haricinde ise bir mebusun millet vekilliği vazifesine bağlanmayan fiil ve hareketleri nerede işlenmiş olursa olsun mezkûr mesuliyetsizlik prensibinin şümulü dışında kalacağı cihetle daima kendisinin mesul kılınılabileceği tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Şu halde masuniyetin hedefi, Meclisin istiklâl ve faaliyet serbestisini temin ve dolayısıyla temsil olunan âmme menfaatlerini vikaye olduğuna ve bu da ifa olunan teşriî vazifenin hudutlariyle mukayyet bulunduğuna göre bahis mevzuu müessif hakaret hâdisesinde olduğu gibi teşriî vazifesi tamamen sona ermiş, hakkında üç inikat Meclisten çıkarma cezası verilmiş bir mebusun bundan sonra - Müzakere salonundan çıkarken antrede ve çıktıktan sonra koridorda - işlemiş olduğu hakaret suçlarının teşriî vazifesiyle bir gûna alâka ve münasebeti olmadığı cihetle maznunun Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzun 17 nci maddesindeki mutlak masuniyetten istifade edebilmesine de imkân mevcut değildir.

Ayrıca mezkûr 17 nci maddede (Hiçbir mebus Meclis dâhilindeki rey ve mütalâasından ve beyanından ve bunların Meclis haricinde irat ve izharından dolayı mesul değildir.) denilmiş olmasına göre ga-

yet galiz bir şekilde Büyük Millet Meclisine hakareti tazammun eden mezkûr küfürlerin maddede tasrih olunan rey, mütalâa ve beyanat şeklinde telâkki ve kabul edilmesine de imkânı hukuki ve imkânı kanuni bulunmadığından Ceza Kanunumuzun şumulüne giren alelâde bir suç mahiyetini taşıyan bahis mevzuu hâdiseden dolayı maznunun mücerret mebus olması da kendisinin mesuliyetsizlik prensibinden istifade etmesi için bir sebep ve şahsi bir intiyaz teşkil etmeyeceği tabiidir.

Mutlak masuniyetin mahal itibariyle şumulü, mezkûr maddede sarıh olarak ifade olunmamış ve yalnız (hiçbir mebus Meclis dâhilindeki rey, mütalâa ve beyanından dolayı mesul değildir.) denilmekle iktifa edilmiş ise de gerek nazariyatta gerekse tatbikatımızda, bahis mevzuu mesuliyetsizliğe mahal itibariyle konulan bu takyit, teşriî vazifelerin ifa olunduğu, yer, Meclis kürsüsü şeklinde tefsir ve tahdidedilmiş bulunmaktadır.

Şu halde hâdisede olduğu üzere antre ve koridor gibi teşriî vazifelerin ifasına tahsis olunmayan mahallerde sarf edilen ve esasen mebusluk vazifesine bağlanması da mümkün olmayan hakaretâmiz el-fazın, mücerret sarf mahalli itibariyle de mesuliyetsizlik prensibinin ve binnetice 17 nci maddenin şumulüne girmesine de imkân mevcut değildir.

Netekim mutlak masuniyetin mahal itibariyle şumulüne taallük eden bu mütalâa tatbikatta mümasil bir hâdiseye dolayısıyla Temyiz Mahkemesinin 1950 yılına ait bir içtihadı ile de tamamen teyidedilip (Teşkilâtı Esasiye Kanununun 17 nci maddesindeki istisna ve muafiyetin Ancak Meclis kürsüsüne munhasır olduğu) sarahaten tebarüz ettirilmiş bulunmaktadır.

Netice : Yukarda mâruz sebeplere binaen maznun Osman Bölükbaşı'nın, Yüksek Meclise karşı işlemiş olduğu mezkûr hakaret suçu dolayısıyla, mutlak teşriî masuniyetten istifade edip cezai takibat ve mesuliyetten masun tutulabilmesine hukukan imkân mevcut değildir.

Mumaileyhin, şahıs tefrik etmeksizin cemi edatı kullanarak bütün Meclise hitaben sarfeylediği hakaretâmiz sözlerin âm ve şâmil mânada Büyük Millet Meclisine mâtufiyetinde de Türk Ceza Kanununun 159 ncu maddesinin 2 nci fıkrası sarahati muvacehesinde tereddüdü mucip bir hal de bulunmamış ve aynı kanunun 160 nci maddesine tevfikân mezkûr suçtan dolayı takibat ierasına vekâletimizce izin verilmiştir.

Maznun aynı zamanda mebus olması itibariyle Teşkilâtı Esasiye Kanununun 17 nci maddesine göre teşriî masuniyetinin de ref'i hususunda muktazi muamelenin ifasına delâlet buyurulmasını rica eder ve bu husustaki tahkikat evrakının ilişik olarak takdim kılındığını saygılarımla arz ederim.

Adliye Vekili
Prof. Dr. H. Avni Göktürk

Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümen mazbatası

T. B. M. M.

Teşkilâtı Esasiye ve Adliye
encümenlerinden mürekkep

Muhtelit Encümen

Esas No. 3/528

Karar No. 35

21 . VI . 1957

Yüksek Reisliğe

Türkiye Büyük Millet Meclisini alenen tahkir ve tezyif etmekten maznun Kırşehir Mebusu Osman Bölükbaşı hakkında takibat açılması için Teşkilâtı Esasiye Kanununun 17 nci maddesine göre bir karar ittihazi zmnında Adliye ve Başvekâlet yazıları Yüksek Riyasetten encümenimize havale edilmekle dosya, encümene kur'a usulü ile teşekkül eden İhzarî Encümene tevdi edilmiştir.

Bu encümen tarafından yapılan tetkikat sonunda hazırlanan mazbata ve bu işe ait dosya encümenimizce müzakere ve tetkik edildi :

Kırşehir adıyla bir vilâyet kurulması hakkındaki Kanun lâyihasının görüşüldüğü Büyük Millet Meclisinin 12 . VI . 1957 tarihli 80 nci İnikadında mezkûr lâyihasın maddeleri kabul ve heyeti umumiyesi üzerindeki konuşmalar dahi ikmal edildikten sonra Osman Bölükbaşı usule aykırı bir şekilde vâkı olan söz talebinin Riyasetçe reddolunmasına rağmen kürsüye doğru ilerliyerek, Heyeti Umumiyeye hitaben :

(Son söz milletvekilinindir, tüzük var, tüzük var. Utanın, utanın zalimlerin uşakları, topunuz ne olduğunuzu gösterdiniz haysiyetten mahrum insanlar) cümleleriyle Meclise ve Riyasete hakarete bulunduğu ve bu yüzden üç İnikat için Meclisten ihracı kararlaştırılması üzerine salondan dışarı çıkarken hakaretlerine devamla :

(Namussuzlar, namussuz olmasanız bu kanunu böyle çıkarmazdınız, haysiyetsiz herifler, haysiyetsizler) sözlerini sarf ettiği ve arkasından koridora çıkan İdare Âmiri Ahmet Kocabıykoğlu'nun, bu sözlerini kime karşı sarf ettiğini tasrih etmesini istemesini :

(Namussuzlar, müstebidin köpekleri, müste-

bit köpekler) şeklinde cevaplandığı, tesbit edilmiştir.

Büyük Millet Meclisine açıkça hakaret ve tezyif teşkil eden bu hâdise üzerine müdafaasına müracaat olunan Osman Bölükbaşı (Heyeti Umumiye huzurunda sarf ettiği sözlerin Teşkilâtı Esasiye Kanununun 17 nci maddesi muvacehesinde adli bir takibata mevzu olamayacağını) ileri sürmüş ise de :

Mezkûr maddenin mebusların Meclisteki rey, mütalâa ve beyanlarından ve bu rey, mütalâa ve beyanların neşir ve hariçte tekrar edilmelerinden mesul tutulamıyacağı hususunu tahdidî bir surette zikretmiş olması muvacehesinde mütalâa, rey ve beyan mefhumları haricinde kalan küfür ve isnatları ve hakaretimiz sözleri ademimesuliyet müessesesinin şümulü içinde kabul etmeye hukukan ve mantıkan imkân tasavvur edilemeyeceği gibi, beyan ve mütalâa mefhumlarının her hangi bir hakareti ihtiva eyliyemeyeceği bedaheti karşısında bu müdafaası mesnetsiz görülmüştür.

Ayrıca adı geçenin zabıtlarla tesbit olunan bu sözleri Meclis Umumi Heyetine karşı değil konuşmalarına mâni olmak için gürültü çıkaranlara, sıra kapaklarını vuranlara ve kendisine söz vermiyen Riyasete karşı sarf etmiş olduğunu tevil yoluyla ikrar etmesi de hakaret kastını ve fiilini ortaya koymuştur. Böylece maddi ve mânevi unsurlarıyla tam olarak teşekkül etmiş bulunan (Türkiye Büyük Millet Meclisini tahkir ve tezyif fiilinin Türk Ceza Kanununun 159 ncu maddesindeki terhipli cezayı müstelzim bulunması sebebiyle Kırşehir Mebusu Osman Bölükbaşı hakkında gerekli takibatın icrası ve muhakemesinin yapılması için Teşkilâtı Esasiye

Kanununun 12 ve 27 nci ve Dahili Nizamname-
nin 180 nci maddelerine göre teşrii masuniyeti-
nin kaldırılmasına ekseriyetle karar verilmiştir.

Umumi Heyete arz edilmek üzere Yüksek
Reisliğe sunulur.

Teşkilâtı Esasiye ve Adliye
Encümenlerinden mürekkep

Muhtelit Encümen Reisi	Mazbata Muharriri
Muhalefet şerhim ilişiktir.	Niğde
Manisa	H. H. Ülkün
M. Tümay	

Afyon K.	Ankara	Aydın
S. Koraltan	R. Eren	N. Geveci
Aydın	Burdur	Bursa
C. Ülkü	Muhalifim	Muhalifim
	B. Kayaalp	R. Aybar
Erzincan	Çoruh	İstanbul
S. Perinçek	M. Önal	C. Türkgeldi
Kars	Kırşehir	Kocaeli
Muhalifim	Muhalifim	S. Dinçer
K. Güven	M. Mahmudoğlu	
Malatya	Rize	Samsun
Muhalifim	O. Kavrakoğlu	R. O. Gümüşoğlu
N. Ocakçoğlu		

Seyhan	Zonguldak
C. Oral	E. Sayar

Muhalefet şerhi

Büyük Millet Meclisi İdare Amirliğince
tanzim olunan zabıt varakası ve buna müste-
nit tahkikatta ve Ankara Cumhuriyet Müddei-
umumiliğinin neticeli ve talepli yazısında;
Kırşehir Mebusu Osman Bölükbaşı'nın sadece
Meclis koridorundaki sözleri sebebiyle Büyük
Millet Meclisine hakarete bulunduğu sebebi
üzerinden tahkikat neticeye bağlanmıştır;

Ankara Cumhuriyet Müddeiumumiliğinin
fezlekesinde; yazılı talebinde; yalnız Meclis
koridorundaki sözleri sebebiyle Kırşehir Mebu-
su Osman Bölükbaşı'nın teşrii masuniyetinin
kaldırılması istenildiği yazılı bulunmaktadır.

Buna göre İhzari Encümen ve Muhtelit
Encümenin bu mevzu ve bu sebeple mukayyed-
olarak tetkikatını yapması ve kararını yalnız
bu fiile istinadettirmesi lâzımgeldiği kanaatin-
deyim.

Bütün delil ve müdafaanın takdiri mah-
kemeye aid olmakla beraber mevcut evrak mün-
derecatının; Osman Bölükbaşı'nın Meclis kori-
dorunda sarf ettiği yazılı sözlerini; teşrii ma-
suniyetinin kaldırılması için kâfi ve kandırıcı
delil telâkki ettiğimden sadəcə; bu noktadan
teşrii masuniyetinin kaldırılması reyine iştirak
ediyorum.

Meclis kürsüsü ve Meclis salonu içindeki
beyanları üzerinde yukarda arz edilen sebep-
lerde İhzari Encümen ve Muhtelit Encümence
bir karara varılamıyacağı mütalâasında bulun-
duğundan buna aykırı alınmış bulunan karar
ve mütalâaya muhalifim.

Manisa
Muhlis Tümay

Muhalefet şerhi

İhzari Encümen raporunda işaret edildiği
veçhile yalnız salon dışında vâkı hakaret su-
çundan dolayı teşrii masuniyetinin kaldırılması
reyindeyiz.

Yozgad	Bursa	Çanakkale
İ. Aktürel	K. Yılmaz	S. Sezgin
Maras		Denizli
M. Özsoy		İ. Hadımlıoğlu